

Elevi cu dizabilități intelectuale

Dezvoltarea socială

Dezvoltarea socială

Tipuri de recomandări la nivel de clasă (accent pe metodele instructionale)

1. **Folosiți cercul timpului pentru a-i ruga pe elevi să vă spună cum își petrec ziua, iar ceilalți trebuie să asculte cu atenție.** Această activitate va încuraja ascultarea activă.
2. **Încurajați gândirea empatică cu întrebări ca:** „De ce crezi că plânge el?” Aceasta îi va ajuta pe elevi să reflecteze asupra propriei conduite și a comportamentului celorlalți.
3. **Promovați încrederea elevilor și dezvoltarea de noi abilități,** prin angajarea lor în activități de rezolvare a problemelor, de exemplu, prin întrebări de tipul: „Te poți gândi la o modalitate care să te ajute să îți minte să-ți aștepți rândul?”
4. **Folosiți interacțiunea naturală între elev și adult pentru a exersa o abilitate** (Elksnin and Elksnin, 2000). Intervențiile naturale se referă la crearea numeroaselor oportunități pentru răspunsurile dorite din parte copilului. Kaiser și Grim (2006: 455-456) fac următoarele recomandări cu privire la intervențiile naturale:
 - Învățați elevii în conformitate cu interesele lor.
 - Învățați elevii ce este funcțional la un anumit moment.
 - Opriți interacțiunea cât încă elevul și profesorul se bucură de ea.
5. **Citiți și discutați literatură despre interacțiuni sociale,** care implică subiecte precum rezolvarea unor situații noi, abordarea bullyingului, stabilirea de noi prietenii (DeGeorge, 1998).
6. **Discutați despre ce a făcut elevul după interacțiunea socială:** ce s-a întâmplat, dacă rezultatul a fost pozitiv sau negativ și ce va face elevul în aceeași situație în viitor (Elksnin and Elksnin, 2000; Lavoie, 2005).
7. **Folosiți mijloace multimedia pentru predare în școală.** Mulți elevi cu dizabilități de învățare tind să învețe folosind vizualizarea; astfel, imaginile video, simulările, mijloacele virtuale și alte mijloace multimedia pot avea rol de instrumente eficiente pentru predare (Parsons, 2006; Parsons, Leonard and Mitchell, 2006). Puteți implementa și 4-6 activități (supra), de exemplu, schimb de roluri, povești din mediul social, observarea comportamentului altora prin folosirea mijloacelor multimedia.
8. **Creați propriile instrumente pentru dobândirea abilităților și adaptați-le pentru elevii dumneavoastră.** De exemplu, puteți înregistra audio sau video elevii în clasă (după ce vă asigurați că ați primit permisiunile corespunzătoare) și apoi folosiți înregistrarea pentru a iniția o discuție despre interacțiunile sociale ale elevilor (NCTI, CITED – Centrul pentru Integrarea Tehnologiei în Educație).
9. **Cereți elevilor să creeze propriile lor povești despre comportamentul social** și discutați-le în clasă, furnizând feedback despre aceste povești (NCTI, CITED – Centrul pentru Integrarea Tehnologiei în Educație).

10. **Folosiți fotografii sau imagini statice din înregistrări video ca „memento-uri pentru comportamentul social”** (NCTI, CITed – Centrul pentru Integrarea Tehnologiei în Educație)
11. **Folosiți tutoriatul colegial care implică interacțiunea elevilor între ei.** De exemplu, puteți constitui perechi formate dintr-un elev normal și unul cu dizabilități pentru a împărtăși cunoștințe despre abilitățile sociale. Tutoriatul colegial poate fi un mod util de a atinge scopurile sociale în afară de abilitățile academice (de exemplu, în timpul unui eveniment școlar sau pe durata pauzelor, un elev normal să facă pereche cu un elev cu dizabilități).
12. **Folosiți simulările și alte anunțuri vizuale pentru a-i învăța pe elevi să dobândească abilități pentru viața cotidiană.** De exemplu, puteți folosi tableta elevului pentru a-l învăța cum să meargă la magazinul alimentară și cum să interacționeze cu ceilalți în aceste situații și în situații sau locuri similare (Mechling, Gast, & Langone, 2002)).

Resurse multimedia

- [Choices, Choices \(K-5\)/Alegeri, alegeri \(K-5\)](#)

Choices, Choices folosește scenarii din lumea reală pentru a-i ajuta pe elevi să afle despre abilități de rezolvare a problemelor și de luare a deciziilor.

[Right Choices: A Multimedia Social Skills Training Program for Adolescents \(6-12\)/Alegeri Corecte : Program multimedia de pregătire pentru abilități sociale destinat adolescenților \(6-12\)](#)

Right Choices este un program de 34 de săptămâni care folosește înregistrări video pentru a ajuta elevii să învețe despre abilități de rezolvare a problemelor și luare a deciziilor; modulele se axează pe subiecte ca rezolvarea conflictelor, negociere și abordarea presiunii exercitate de colegi.

Tipuri de recomandări la nivel de școală (accent pe metodele instructive)

Anunțuri / Panouri de avertizare la școală

1. **Organizați evenimente/ formări la universitatea locală atât pentru profesori, cât și pentru elevi** (Ainscow, Booth & Dyson, 2004). Stabiliți cine poate fi responsabil pentru acest training, de exemplu, cadre universitare specializate în domeniu. Această acțiune va ajuta profesorii să afle despre materiale și practici în legătură cu abilități cognitive și să le aplice în relație cu proprii elevi. Direcționați-vă formarea pe arii specifice de interes cu privire la acești elevi. De exemplu:
 - o parte a formării poate fi despre folosirea panourilor vizuale legate de abilități sociale și orarele din cadrul clasei sau din zona școlii.
 - formarea poate include o unitate despre cum se folosește tutoriatul colegial cu elevii dumneavoastră pentru extinderea dezvoltării sociale.
2. **Introduceți panouri vizuale în zona școlii**, care arată abilitățile sociale adecvate, de exemplu, cum să stai la rând la cantina școlii și cum să interacționezi cu colegii pe durata pauzelor.

Disponerea clasei / Aranjarea

Rugați profesorii să păstreze un jurnal al progresului cu privire la anumiți elevi. Dacă, de exemplu, un elev are dificultăți de relaționare socială, rugați profesorii să păstreze o evidență a acestor dificultăți. Aranjați o întâlnire între profesori și părinți/tutore pentru a discuta progresul elevului și a proiecta activități și intervenții care pot furniza suportul necesar. Reorganizați programul școlar (dacă este nevoie) pentru a acorda mai mult timp activităților de co-predare (Hoppey, & McLeskey, 2013)

Comunitate

1. **Organizați evenimente legate de abilități sociale la școala dumneavoastră.** De exemplu, pe baza colaborării cu profesorii, părinții și elevii, puteți ruga elevii să fie parte din grupuri care lucrează împreună pentru atingerea anumitor scopuri (de exemplu, a planta o grădină, a repara lucruri la școală).
2. **Instituiți o cultură a incluziunii în cadrul școlii:** organizați workshop-uri și seminarii cu cadre universitare. Acestea le vor fi de folos profesorilor pentru a înțelege aspecte ale procesului de includere și vor crește gradul de conștientizare cu privire la funcționarea cognitivă, aplicând practici incluzive care vor contribui la sporirea abilităților cognitive (Hoppey, & McLeskey, 2013). **Exemplu de practică incluzivă:** implicați toți elevii în procesul de învățare și introduceți strategii de diferențiere în activitatea de predare. Un demers diferențiat este ca toți elevii să creeze un video pentru a construi o poveste care ilustrează o situație socială întrebând elevii cum ar rezolva-o - asigurați-vă că elevul care prezintă dificultăți sociale este implicat în sarcina respectivă împreună cu colegii.
3. **Implicați părinții și alți asistenți sociali,** precum și alți adulți, care au un rol important în viața copiilor. Stabiliți întâlniri între părinți/asistenți sociali și staff care ajută la construirea unui legături, care la rândul ei ajută elevul să se simtă sprijinit și să-i îmbunătățească abilitățile sociale în continuare.

Adaptări curriculare

1. **Instituiți o cultură a incluziunii în cadrul școlii:** organizați workshop-uri și seminarii cu cadre universitare. Acestea le vor fi de folos profesorilor pentru a înțelege aspecte ale procesului de includere și vor crește gradul de conștientizare cu privire la funcționarea cognitivă, aplicând practici incluzive care vor contribui la sporirea abilităților cognitive (Hoppey, & McLeskey, 2013). **Exemplu de practică incluzivă:** implicați toți elevii în procesul de învățare și introduceți strategii de diferențiere în activitatea de predare. Un demers diferențiat este ca toți elevii să creeze un video pentru a construi o poveste care ilustrează o situație socială întrebând elevii cum ar rezolva-o - asigurați-vă că elevul care prezintă dificultăți sociale este implicat în sarcina respectivă împreună cu colegii.
2. **Încurajați și informați profesorii să facă adaptări curriculare în ceea ce privește diferențierea sarcinilor.** De exemplu, pe baza unui obiectiv de învățare din curriculum, ei ar putea să furnizeze o singură foaie de lucru care devine progresiv mai dificilă și răspunde diverselor nevoi de învățare ale elevilor, ca și gravității situației și nevoilor individului în ceea ce privește diferențele de dezvoltare socială (Hall, Meyer and Rose, 2012; BBC active, 2010).

Disciplină

1. **Fiți conștienți de factorii fundamentali ai comportamentului acestor elevi** când urmați Codul de conduită al școlii dumneavoastră. Asigurați-vă că, înainte de a ajunge la o concluzie cu privire la comportamentul elevului, ați consultat în prealabil părinții/tutorele/profesorul și ați adunat informații despre trecutul său. Anumiți elevi cu dificultăți de dezvoltare socială ar putea reacționa exagerat în anumite situații. Lăsați-i să se destindă. Alocați timp pentru discuții cu ei și ascultați în mod activ ceea ce au să vă spună.
2. **Furnizați feedback explicit și specific pentru a-i ajuta pe elevi să-și adapteze comportamentul**, când elevul demonstrează abilități sociale pozitive. Urmați principiul „I FEED” (Imediat, Frecvent, Entuziast, Contact Vizual, Descrie).. http://www.learnalberta.ca/content/inmdict/html/learning_disabilities.html
3. **Creați o formă de monitorizare împreună cu restul profesorilor** pentru a monitoriza semne de anxietate, cum ar fi neliniștea, distragerea, tensiunea fizică și evitarea.

Altele (Evaluare)

Rugați profesorii să păstreze un jurnal al progresului cu privire la anumiți elevi. Dacă, de exemplu, un elev are dificultăți de relaționare socială, rugați profesorii să păstreze o evidență a acestor dificultăți. Aranjați o întâlnire între profesori și părinți/tutore pentru a discuta progresul elevului și a proiecta activități și intervenții care pot furniza suportul necesar. Reorganizați programul școlar (dacă este nevoie) pentru a acorda mai mult timp activităților de co-predare (Hoppey, & McLeskey, 2013)

Altele (Implicarea elevilor în scopul incluziunii)

Implicați elevii în decizii. Aceasta îi va ajuta să-și alimenteze abilitățile sociale. De exemplu, în colaborare cu elevii puteți decide ca o săptămână specifică (de exemplu, în noiembrie) să fie săptămâna pentru conștientizarea dezvoltării dizabilităților intelectuale/ sociale și cereți elevilor să creeze spectacole de teatru, prezentări și alte sarcini colaborative.

Părinți / Asociații de părinți

1. **Implicați părinții și alți asistenți sociali**, precum și alți adulți, care au un rol important în viața copiilor. Stabiliți întâlniri între părinți/asistenți sociali și staff care ajută la construirea unui legături care, la rândul ei, ajută elevul să se simtă sprijinit și contribuie la îmbunătățirea abilităților sociale în continuare.
2. **Furnizați informații despre abilitățile sociale organizând formări on-site sau** folosind resurse și materiale legate de următoarele programe testate pentru abilități sociale:

a) „Stop and Think” Social Skills Program (Programul pentru abilități sociale „Oprește-te și gândește”): Parte a proiectului ACHIEVE (Knoff and Batsche, 1995). **Proiectul ACHIEVE** este un program inovator pentru eficacitate și îmbunătățire școlară, cu rezultate testate, care se concentrează pe progresul și succesul academic, social, emoțional și comportamental al elevilor.

Programul folosește planificarea strategică pentru dezvoltarea profesională, consultarea și asistența tehnică on-site, pentru a se focaliza pe rezultatele elevului, școala pozitivă și climatul în clasă, predarea și instruirea eficiente și implicarea sensibilă familială și comunitară. Acest program s-a dovedit eficient în: reducerea numărului referatelor disciplinare depuse la biroul directorului, a suspendărilor școlare și a exmatriculărilor; creșterea climatului școlar pozitiv și a interacțiunilor prosoziale; creșterea comportamentului centrat pe sarcină al elevului; și îmbunătățirea performanței academice. [Referințe: <http://www.projectachieve.info>]

b) Programul EQUIP (The EQUIP Program) (Gibbs, Potter, & Goldstein, 1995). Disponibil la: <http://www.researchpress.com/scripts/product.asp?item=4848#5134> EQUIP este o metodă de intervenție formată din trei părți de lucru cu adolescenți antisociali sau cu deficiențe de comportament. Abordarea include pregătire în judecata morală, managementul furiei/corectarea erorilor de gândire și în dobândirea de abilități pro-sociale. Tinerii implicați în programul de pregătire EQUIP participă în două grupuri de sesiuni de grup: Întâlniri pentru dotare (în care liderul predă abilități specifice) și Întâlnire pentru ajutor mutual (în care liderul antrenează elevii pentru ca folosirea abilităților învățate să fie folosite pentru a se ajuta reciproc). Programul EQUIP a primit în 1998 Premiul de Excelență pentru aducerea în prim plan a valorizării copiilor și tinerilor. EQUIP a fost adaptat pentru folosire în Canada, Olanda și alte câteva țări.

c) Programul ACCEPTS (The ACCEPTS Program) (Walker et al, 1994) oferă un curriculum complet pentru a predă abilități sociale eficiente elevilor de la nivel gimnaziu și liceu. Programul predă abilități peer-to-peer, abilități pentru relaționarea cu adulții și abilități pentru managementul propriei persoane. ACCEPTS (Un curriculum pentru abilități eficiente ale copiilor raportate la colegi și profesori/A Curriculum for Children's Effective Peer and Teacher Skills) este un curriculum complet pentru predarea abilităților sociale la clasă și între colegi, elevilor cu sau fără dizabilități în gradele K până la 6. Curriculumul, proiectat pentru uzul profesorilor obișnuiți și a celor din învățământul special, predă abilitățile sociale în mod cognitiv, cu conținut de materie. Programul poate fi predat în sistem profesor-cursant, în grupuri mici sau grupuri mari ca formate de instruire. ACCEPTS include o procedură instrucțională din nouă pași, bazată pe principii ale instruirii directe, cursuri care predau în mod critic importanța competențelor de comportament profesor-elev și abilitățile sociale peer-to-peer, ca și procedurile de management al comportamentului.

Disponibil la: <http://www.proedinc.com/customer/productView.aspx?ID=625>

Notă: Nu toate instrumentele și proiectele sunt disponibile pentru toate contextele culturale.

Programare evenimente

1. **Organizați evenimente legate de abilități sociale la școala dumneavoastră.** De exemplu, pe baza colaborării cu profesorii, părinții și elevii, puteți ruga elevii să fie parte din grupuri care lucrează împreună pentru atingerea anumitor scopuri (de exemplu, a planta o grădină, a repara lucruri la școală).
2. **Implicați elevii în deciziile dumneavoastră.** Aceasta îi va ajuta să-și alimenteze abilitățile sociale. De exemplu, în colaborare cu elevii puteți decide ca o săptămână specifică (de

exemplu, în noiembrie) să fie săptămâna pentru conștientizarea dezvoltării dizabilităților intelectuale/sociale și cereți elevilor să creeze spectacole de teatru, prezentări și alte sarcini colaborative.

Festivități / Evenimente / Activități școlare

Includeți elevii în evenimente școlare prin diferențierea rolului lor și a contribuției pe care o aduc, de exemplu, în loc să memoreze o poezie, evidențiați și alte talente, cum ar fi desenul sau dansul. Încurajați toți elevii să simtă că fac parte din grup.

Achiziții ale școlii

1. **Dotați școala cu tablete și computere** pentru ca profesorii și elevii să poată folosi tehnologia pentru predarea/învățare abilităților sociale. Cei mai mulți elevi sunt încrezători când folosesc tehnologia curentă (telefoane mobile, tablete), prin urmare, acest demers le va spori motivarea și încrederea că sunt eficienți.
Notă: Țineți cont că trebuie să folosiți tehnologia cu toți elevii, nu numai cu cei care au dificultăți sociale.
2. **Asigurați formări TIC pentru profesori**, pentru a-i ajuta să folosească tehnologia cu elevii lor. Gândiți-vă la organizațiile corespunzătoare care sunt potrivite pentru a planifica sesiunile (Jung, 2005). Focalizați-vă pe ariile specifice de pregătire, cum ar fi software și aplicațiile care pot susține ajutorul acordat elevilor pentru abilitățile sociale.
Câteva exemple de aplicații pot fi găsite aici: <https://www.edutopia.org/blog/social-emotional-apps-special-ed-jayne-clare>
<https://glenwood.org/wp-content/uploads/2013/04/Social-Skills-and-Autism-Spectrum-Disorders-Application-List.pdf>

Suport elevi

1. **Implicați părinții și alți asistenți sociali**, ca și alți adulți, care au un rol important în viața copiilor. Stabiliți întâlniri între părinți/asistenți sociali și staff care ajută la construirea unui legături care, la rândul ei, ajută elevul să se simtă sprijinit și îi îmbunătățește abilitățile sociale în continuare.
2. **Evitați abordarea „ce e bun pentru unul e bun pentru toți”**. Adaptați intervenția pentru a îndeplini nevoile unei persoane sau unui anumit grup. Elevii care vorbesc limba engleză ca a doua limbă ar putea avea nevoie de instruire intensivă în ceea ce privește abilitățile sociale, pentru a promova aculturația și acceptarea din partea elevilor. Elevii cu dizabilități ar putea avea nevoie de curriculum adaptat și strategii de învățare. Cei mai mulți elevi vor avea nevoie de o combinație de diverse strategii, care se potrivesc deficiențelor particulare și istoricului lor.
3. **Asigurați-vă că se furnizează prevederi ulterioare** pentru acești elevi cum ar fi suport adițional în clasă, de exemplu prezența unui profesor asistent, pentru a-i menține pe direcția cea bună.

Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice

1. **Organizați evenimente/formări la universitatea locală atât pentru profesori, cât și pentru elevi** (Ainscow, Booth & Dyson, 2004). Stabiliți cine poate fi responsabil pentru acest training, de exemplu, cadre universitare specializate în domeniu. Această acțiune va ajuta profesorii să afle despre materiale și practici în legătură cu abilități cognitive și să le aplice în relație cu proprii elevi. Direcționați-vă formarea pe arii specifice de interes cu privire la acești elevi. De exemplu:
 - o parte a formării poate fi despre folosirea panourilor vizuale legate de abilități sociale și orele din cadrul clasei sau din zona școlii.
 - formarea poate include o unitate despre cum se folosește tutoriatul colegial cu elevii dumneavoastră pentru extinderea dezvoltării sociale.
2. **Instituiți o cultură a incluziunii în cadrul școlii:** organizați workshop-uri și seminarii cu cadre universitare. Acestea le vor fi de folos profesorilor pentru a înțelege aspecte ale procesului de includere și vor crește gradul de conștientizare cu privire la funcționarea cognitivă, aplicând practici incluzive, care vor contribui la sporirea abilităților cognitive (Hoppey, & McLeskey, 2013). **Exemplu de practică incluzivă:** implicați toți elevii în procesul de învățare și introduceți strategii de diferențiere în activitatea de predare. Un demers diferențiat este ca toți elevii să creeze un video pentru a construi o poveste care ilustrează o situație socială întrebând elevii cum ar rezolva-o - asigurați-vă că elevul care prezintă dificultăți sociale este implicat în sarcina respectivă împreună cu colegii.
3. **Furnați informații despre abilitățile sociale organizând formări on-site sau folosind resurse și materiale legate de următoarele programe testate pentru abilități sociale:**

a) „Stop and Think” Social Skills Program (Programul pentru abilități sociale „Oprește-te și gândește”): Parte a proiectului ACHIEVE (Knoff and Batsche, 1995). **Proiectul ACHIEVE** este un program inovator pentru eficacitate și îmbunătățire școlară cu rezultate testate care se concentrează pe progresul și succesul academic, social, emoțional și comportamental al elevilor. Programul folosește planificarea strategică pentru dezvoltarea profesională, consultarea și asistența tehnică on-site pentru a se focaliza pe rezultatele elevului, școala pozitivă și climatul în clasă, predarea și instruirea eficiente și implicarea sensibilă familială și comunitară. Acest program s-a dovedit eficient în reducerea numărului referatelor disciplinare depuse la biroul directorului, suspendări școlare și exmatriculări, creșterea climatului școlar pozitiv și a interacțiunilor prosociale; creșterea comportamentului centrat pe sarcină al elevului și îmbunătățirea performanței academice. [Referințe: <http://www.projectachieve.info>]

b) Programul EQUIP (The EQUIP Program) (Gibbs, Potter, & Goldstein, 1995). Disponibil la: <http://www.researchpress.com/scripts/product.asp?item=4848#5134>. EQUIP este o metodă de intervenție formată din trei părți de lucru cu adolescenți antisociali sau cu deficiențe de comportament. Abordarea include pregătire în judecata morală, managementul furiei/corectarea erorilor de gândire și în dobândirea de abilități pro-sociale. Tinerii implicați în programul de pregătire EQUIP participă în două grupuri de sesiuni de grup – Întâlniri pentru dotare (în care liderul predă abilități specifice) și Întâlnire pentru ajutor mutual (în care liderul antrenează elevii pentru ca folosirea abilităților învățate să fie folosite pentru a se ajuta reciproc). Programul EQUIP a primit în 1998 Premiul de Excelență pentru aducerea în

prim plan a valorizării copiilor și tinerilor. EQUIP a fost adaptat pentru folosire în Canada, Olanda și alte câteva țări.

c) **Programul ACCEPTS (The ACCEPTS Program)** (Walker et al, 1994) oferă un curriculum complet pentru a preda abilități sociale eficiente elevilor de la nivel gimnaziu și liceu. Programul predă abilități peer-to-peer, abilități pentru relaționarea cu adulții și abilități pentru managementul propriei persoane. ACCEPTS (Un curriculum pentru abilități eficiente ale copiilor raportate la colegi și profesori/**A Curriculum for Children's Effective Peer and Teacher Skills**) este un curriculum complet pentru predarea abilităților sociale la clasă și între colegi, elevilor cu sau fără dizabilități în gradele K până la 6. Curriculumul, proiectat pentru uzul profesorilor obișnuiți și a celor din învățământul special, predă abilitățile sociale în mod cognitiv cu conținut de materie. Programul poate fi predat în sistem profesor-cursant, în grupuri mici sau grupuri mari, ca formate de instruire. ACCEPTS include o procedură instrucțională din nouă pași, bazată pe principii ale instruirii directe cursuri, care predau în mod critic importanța competențelor de comportament profesor-elev și a abilităților sociale peer-to-peer, ca și procedurile de management al comportamentului.

Disponibil la: <http://www.proedinc.com/customer/productView.aspx?ID=625>

Notă: Nu toate instrumentele și proiectele sunt disponibile în toate contextele culturale.

Asigurați formări TIC pentru profesori, pentru a-i ajuta să folosească tehnologia cu elevii lor. Gândiți-vă la organizațiile corespunzătoare care sunt potrivite pentru a planifica sesiunile (Jung, 2005). Focalizați-vă pe ariile specifice de pregătire, cum ar fi software și aplicațiile care pot susține ajutorul acordat elevilor pentru abilitățile sociale.

Câteva exemple de aplicații pot fi găsite aici: <https://www.edutopia.org/blog/social-emotional-apps-special-ed-jayne-clare>
<https://glenwood.org/wp-content/uploads/2013/04/Social-Skills-and-Autism-Spectrum-Disorders-Application-List.pdf>

Tehnologie

Datați școala cu tablete și computere pentru ca profesorii și elevii să poată folosi tehnologia pentru predarea/învățare abilităților sociale. Cei mai mulți elevi sunt încrezători când folosesc tehnologia curentă (telefoane mobile, tablete) prin urmare, acest demers le va spori motivarea și încrederea că sunt eficienți.

Notă: Țineți cont că trebuie să folosiți tehnologia cu toți elevii nu numai cu cei care au dificultăți sociale.

Literatură de specialitate

Definiție: Crearea de prieteni și susținerea prietenilor și a relațiilor personale prezintă provocări semnificative pentru mulți copii cu dizabilități intelectuale (Guralnick, Connor, Neville, & Hammond, 2006). Abilitățile de comunicare reduce, inabilitatea de a recunoaște starea emoțională a altora și comportamentele neobișnuite și nepotrivite atunci când interacționează cu alții pot duce la izolare socială (Matheson, Olsen, & Weisner, 2007; Williams, Wishart, Pitcarin, & Willis, 2005). Este extrem de dificil pentru cineva care nu este educator de profesie sau asistent plătit să petreacă un timp

absolut necesar pentru a ajunge să cunoască o persoană care stă prea aproape, întrerupe frecvent, nu menține contactul vizual și deviază de la subiect.

Caracteristici: Situațiile sociale care prezintă dificultăți pentru elevii cu dizabilități pot varia de la cele mai simple (angajarea într-o conversație cu un coleg) până la cele extrem de complexe: înțelegerea faptului că o persoană care pare extrem de prietenoasă, de fapt, îți face rău. (De Bildt et al., 2005).

[Referință: Heward, W. L. (2013). *Exceptional children: An introduction to special education*. Pearson College Div.]

Datorită acestui fapt, abilitățile sociale sunt adesea puse în categorii sau tipuri de abilități, în concordanță cu nivelul de complexitate și interacțiune. Un mod de a categorisi abilitățile sociale urmează mai jos:

Set abilități	Domeniu interacțiune	Exemple
Abilități fundamentale	Interacțiune socială de bază	Abilitatea de a menține contact vizual, de a menține spațiu personal adecvat, de a înțelege gesturi și expresii faciale
Abilități de interacțiune	Abilități necesare pentru a interacționa cu alții	Rezolvarea conflictelor, așteptarea rândului, învățarea modului de a începe și a termina o conversație, alegerea celor mai potrivite subiecte pentru conversație, interacțiunea cu figurile autoritare.
Abilități afective	Abilități necesare pentru înțelegerea propriei persoane și a celorlalți	Identificarea propriilor sentimente, recunoașterea sentimentelor celorlalți, demonstrarea empatiei, decodarea limbajului trupului și a expresiilor faciale, înțelegerea faptului că o persoană este de încredere.
Abilități cognitive	Abilități necesare pentru a menține interacțiuni sociale mai complexe	Percepția socială, capacitatea de a face alegeri, înțelegerea normelor comunitare, alegerea comportamentului adecvat pentru situații sociale diverse.

(Canney and Byrne, 2006; Waltz, 1999)

Notă: Liderii școlari trebuie să-și amintească să folosească reperele de dezvoltare socială legate de categoriile incluse în tabelul de mai sus.

Site-uri web și rapoarte UE

<http://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/mental-health/priority-areas/intellectual-disabilities>

<http://www.enil.eu/wp-content/uploads/2012/07/Intellectual-Disability-in-Europe.pdf>
http://www.unicef.org/protection/World_report_on_disability_eng.pdf
http://inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2015/03/SocInc_EUPovertyReport.pdf
<http://www.disability-europe.net/content/aned/media/FI%20social%20inclusion%20report.pdf>

Referințe

Ainscow, M., Booth, T., & Dyson, A. (2004). Understanding and developing inclusive practices in schools: a collaborative action research network. *International journal of inclusive education*, 8(2), 125-139.

Ayres, K. M., Mechling, L., & Sansosti, F. J. (2013). The use of mobile technologies to assist with life skills/independence of students with moderate/severe intellectual disability and/or autism spectrum disorders: Considerations for the future of school psychology. *Psychology in the Schools*, 50(3), 259-271.

Cannella-Malone, H. I., Brooks, D. G., & Tullis, C. A. (2013). Using self-directed video prompting to teach students with intellectual disabilities. *Journal of Behavioral Education*, 22(3), 169-189.

Canney, C., & Byrne, A. (2006). Evaluating Circle Time as a support to social skills development—reflections on a journey in school-based research. *British Journal of Special Education*, 33(1), 19-24.

Carter, E. W., Sisco, L. G., Chung, Y. C., & Stanton-Chapman, T. L. (2010). Peer interactions of students with intellectual disabilities and/or autism: A map of the intervention literature. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 35(3-4), 63-79.

Gibbs, J. C., Potter, G. B., & Goldstein, A. P. (1995). *The EQUIP program: Teaching youth to think and act responsibly through a peer-helping approach*. Research Press.

Goldstein, A. P. (1999). *The prepare curriculum: Teaching prosocial competencies*. Research Press.

Hoppey, D., & McLeskey, J. (2013). A case study of principal leadership in an effective inclusive school. *The Journal of Special Education*, 46(4), 245-256.

Knoff, H. M., & Batsche, G. M. (1995). Project ACHIEVE: Analyzing a school reform process for at-risk and underachieving students. *School Psychology Review*.

McDonnell, J., Mathot-Buckner, C., Thorson, N., & Fister, S. (2001). Supporting the inclusion of students with moderate and severe disabilities in junior high school general education classes: The effects of classwide peer tutoring, multi-element curriculum, and accommodations. *Education and Treatment of Children*, 24, 141-160.

Rohrbeck, C. A., Ginsburg-Block, M. D., Fantuzzo, J. W., & Miller, T. R. (2003). Peer-assisted learning interventions with elementary school students: A meta-analytic review. *Journal of Educational Psychology*, 95, 240-257.

Shepherd, C. K., McCunnis, M., Brown, L., & Hair, M. (2010). Investigating the use of simulation as a teaching strategy. *Nursing Standard*, 24(35), 42-48.

Stephens, D., Sachin Jain, P. H. D., & Kim, K. (2010). Group counseling: Techniques for teaching social skills to students with special needs. *Education*, 130(3), 509.

Carter, E. W., Cushing, L. S., Clark, N. M., & Kennedy, C. H. (2005). Effects of peer support interventions on students' access to the general curriculum and social interactions. *Research and practice for persons with severe disabilities*, 30, 15-25.